

Nové otázky ke státní zkoušce ASVM

J. Remr a kolektiv pedagogů AVSM, leden 2017

Úloha 1:

Cílem první úlohy je zjistit, do jaké míry studenti dokáží aplikovat poznatky nabyté během studia v konkrétní situaci. Úloha spočívá zejména v návrhu výzkumného uspořádání (research design). Studenti obdrží zadání zahrnující popis situace, v rámci které připravují návrh výzkumu a zdůvodňují volbu jeho klíčových charakteristik. Součástí zadání je rovněž několik doplňujících otázek na podrobnější vysvětlení některých metodologických jevů, které byly v rámci studia probírány, a které se vztahují k řešené úloze. Doplňující otázky vedou studenty ke zvážení alternativních přístupů a ke kritickému posouzení výhod a nevýhod možných přístupů.

K vypracování úlohy nejsou nutné žádné pomůcky či podklady. Přístup k Internetu a dalším pramenům není žádoucí.

Úloha 2:

Cílem druhé úlohy je zjistit, zdali studenti dokáží získávat a zpracovávat poznatky z odborných článků. Úloha je zaměřena na práci s konkrétním odborným textem a spočívá v zodpovězení několika otázek. V nich studenti prokazují, že dokáží porozumět výsledkům prezentovaných pokročilých analýz, dovést z nich vlastní závěry a identifikovat silné a slabé stránky výsledků prezentovaných v daném textu. Studenti rovněž provádějí komparaci dílčích zjištění, analýzu tabulek či grafů, zhodnocení interpretačních možností a omezení prezentovaných dat a syntézu prezentovaných poznatků.

K vypracování úlohy nejsou nutné žádné pomůcky či podklady; jednotlivé otázky lze zodpovědět bez použití statistického softwaru i bez kalkulačky. Přístup k Internetu a dalším pramenům není žádoucí.

Úloha 3:

Třetí úloha ověřuje praktické dovednosti studentů týkající se manipulace s daty v prostředí SPSS. Předmětem zadání jsou velmi konkrétní úkoly zahrnující základní datové operace (rekódování proměnných, kategorizace, výpočty indexů apod.) s poskytnutým datovým souborem. Zodpovězení dílčích otázek dále vyžaduje znalost relevantních procedur v SPSS, jejich korektní aplikaci v dané situaci a schopnost porozumět výstupům jednotlivých procedur a interpretovat zjištěné výsledky.

K vypracování úlohy je nutný počítač s SPSS a přístup k datovému souboru. Další pomůcky či podklady nejsou nutné. Přístup k Internetu a dalším pramenům není žádoucí.

Seznam otázek k ústní části státní zkoušky:

Student si vylosuje vždy jednu otázku ze sedmi v rámci následujících tří bloků:

BLOK 1

1. Porovnejte jednotlivé metody sběru dat z hlediska chyby měření (*measurement error*), návratnosti (*non-response*), možností pokrytí (*coverage*) a nákladů (*costs*). Proveďte jejich kritickou analýzu a specifikujte obecná doporučení pro jejich praktickou aplikaci.
2. Uveďte a charakterizujte zásadní inovace ve způsobu sběru dat v posledních 80 letech. Jmenujte jejich autory či instituce a vysvětlete podstatu jejich přínosu. Porovnejte jednotlivá výzkumná odvětví z hlediska směru a dynamiky inovačního procesu zaměřeného na metody sběru dat.
3. Vysvětlete způsoby prokazování reliability a validity. Popište, vysvětlete a kriticky zhodnoťte jednotlivé přístupy. Specifikujte, jak mohou jednotlivé typy chyb výzkumu ovlivňovat reliabilitu a validitu. Uveďte ilustrativní příklady.
4. Vyjmenujte jednotlivé zdroje vychýlení odpovědí (*response bias*). Vysvětlete mechanismus jejich vlivu na získávané výzkumné odhady a specifikujte účinná opatření k jejich minimalizaci.
5. Vysvětlete pojem návratnosti. Uveďte jednotlivé metody výpočtu návratnosti a specifikujte další míry, které se v souvislosti s návratností vykazují. Popište, jakými způsoby lze návratnost zvyšovat. Rozlište unit nonresponse a item nonresponse.
6. Vysvětlete podstatu sociální desirability a uveďte, jak může ovlivnit odpovědi respondentů. Porovnejte jednotlivé možnosti, jak snížit negativní efekt sociální desirability. Uveďte konkrétní příklady praktické aplikace těchto opatření.
7. Objasněte hlavní způsoby provádění kognitivního dotazování. Porovnejte je a proveďte jejich kritickou analýzu. Uveďte konkrétní příklady praktické aplikace jednotlivých technik.

BLOK 2

8. Uveďte užší (reprezentační) a širší definici měření, jejich autory a rozdíly mezi oběma přístupy. Jak lze zobecnit pojetí měření nad rámec obou těchto tradičních koncepcí s využitím pojmů kvalita, kvantita a míra? Jmenujte autory a argumenty netradiční vývojové koncepce měření.
9. Jaké jsou výhody kombinace kvantitativních a kvalitativních metod. Vysvětlete rozdíl mezi mixed-methodology a mixed-mode. Popište nejčastěji používané způsoby kombinace kvantitativního a kvalitativního výzkumu; uveďte rozdílné motivace pro jejich použití.
10. Vysvětlete model elaborace. Uveďte jeho čtyři základní řešení, postup elaborace a doložte příklady. V jakých statistických procedurách lze principy elaborace uplatnit?
11. Popište základní logiku jednotlivých metod jednorozměrného škálování. Uveďte a zdůvodněte jejich typologii. Uveďte autory jednotlivých metod a historické souvislosti vzniku jednotlivých metod. Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích.
12. Popište základní logiku vícerozměrného škálování. K jakým úlohám ji lze využít a s jakými proměnnými pracuje? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích. Jaké jiné statistické technice je vícerozměrné škálování podobné?

13. Popište základní logiku „reason analysis“ (analýzy zdůvodnění). Uveďte alespoň tři autory, kteří se podíleli na uplatňování této metody, a doložte příklady úloh, které byly touto metodou řešeny. Proveďte kritickou analýzu této metody a specifikujte obecná doporučení pro její praktickou aplikaci.
14. Vyjmenujte základní úlohy panelové analýzy (podle Lazarsfelda) a na příkladu podrobně vysvětlete, v čem spočívá analýza zvláštních populací (analysis of qualifiers).

BLOK 3

15. Popište základní logiku mnohorozměrné lineární regrese. K jakým úlohám ji lze využít? Jaké problémy se mohou vyskytnout v modelu lineární regrese a jaké jsou přístupy k jejich řešení? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích.
16. Popište základní logiku logistické regrese. K jakým úlohám ji lze využít a s jakými proměnnými pracuje? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích. Jaké jiné statistické technice je logistická regrese podobná?
17. Popište základní logiku explorační faktorové analýzy. K jakým úlohám ji lze využít a s jakými proměnnými pracuje? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích. Porovnejte explorační a konfirmační faktorovou analýzu.
18. Popište základní logiku konfirmační faktorové analýzy. K jakým úlohám ji lze využít a s jakými proměnnými pracuje? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích. Porovnejte explorační a konfirmační faktorovou analýzu.
19. Popište základní logiku strukturního modelování. Jaké jsou statistické principy strukturních modelů a jejich posuzování? K jakým úlohám je lze využít? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích.
20. Popište základní logiku analýzy latentních tříd. K jakým úlohám ji lze využít a s jakými proměnnými pracuje? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích. Jaké jiné statistické technice je analýza latentních tříd podobná?
21. Popište základní logiku korespondenční analýzy. K jakým úlohám ji lze využít a s jakými proměnnými pracuje? Uveďte příklad praktické aplikace této techniky v sociologických pracích. Jaké jiné statistické technice je korespondenční analýza podobná?

Hodnocení výkonu studentů při státní zkoušce

	Písemná část	Ústní část
Úloha 1 – návrh research design	25 %	
Úloha 2 – interpretace výsledků	20 %	
Úloha 3 – data management	10 %	
Otázka bloku 1		15 %
Otázka bloku 2		15 %
Otázka bloku 3		15 %
Celkem	55 %	45 %

Výsledná známka	
výborně	81 – 100 %
velmi dobře	66 – 80 %
dobře	51 – 65 %
nevyhověl/a	0 – 50 %